

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ

TARİH
TÜRKİYE DIŐI TÜRK TARİHİ
HİNDİSTAN TÜRK DEVLETİ (DELHİ TÜRK SULTANLIĞI)
(1206-1413)

Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet Çay

2009
ANKARA

5.13. Hindistan Türk Devleti (Delhi Türk Sultanlığı) (1206-1413)

Anahtar Kelimeler: Hindistan Türk Devleti, Delhi Türk Sultanlığı, Kutb'üd-din Aybeg.

Bu siyasî teşekkül, Gur hükümdarı Muizz'üd-din Muhammed'in 1192'de Kuzey Hindistan'a vâli tayin ettiği Kutb'üd-din Aybeg tarafından kurulmuştur (1206). Daha vâli iken Aligarh'ı, Benares'i ve ünlü Bihâr kalesini ele geçirmiş olan Aybeg, Lahor ile Pencâb bölgesini de Tâc'üd-din Yıldız'dan aldı. 1210'da atından düşerek öldüğü zaman Bedâun'da damadı İl-tutmuş, Uc'da öteki damadı Kabaca, Bengal'de onun tâyin ettiği Kaymaz bulunuyordu. Aybeg'in erkek çocuğu yoktu. Şems'üd-din İl-tutmuş, bütün Kuzey Hindistan'ı elinde toplayarak “Şemsiyye” hânedânını kurdu (1211-1266). Devleti, Delhi başkent olmak üzere, büyük kısmı ile Pencâb'ı ve Multan'ı, Lahor'u, kuzeyde Gazne'ye kadar uzanan bölgeleri ihtiva ediyordu. Celâleddin Harezşâh'a karşı ülkesini koruyan ve Moğollar'dan kaçan kalabalık Türk kitlelerini memleketine kâbul etmek suretiyle, Kuzey Hindistan'da Türk kültür hayatının devamını sağlayan İl-tutmuş, 1235 yılına kadar Bengal, Gwalior'dan başka Uccayn'ı da kendine bağladı ve Halife kendisini “*Hindistan Sultanı*” olarak tanıdı (1229). Ölümü (1236)'nden sonra, kabiliyetsiz oğlunun yerine, kızı Raziyye, Sultan oldu (1236-1239). Fakat babasının yetiştirmiş olduğu “*Çihlgân*” diye anılan 40 kumandan karışıklık çıkardılar. Bunlar otorite tanımaz kimseler olmakla beraber yurtlarına Moğollar'ı sokmayacak kadar vatansever idiler. Nihayet Şemsiyye âilesinden Nâsreddin Mahmud inzibatı sağlamak için 40'lardan Balaban'ı iş başına getirdi. Nâib sıfatıyla faydalı işler gören Balaban, Mahmud'un 1266'da ölümü ile, kendisi Delhi Sultanı oldu (Balaban Hânedânı: 1266-1290). Moğol hücumlarını durdurdu. Lahor'dan Moğol baskısını uzaklaştırdı, memleketi imâr etmeğe çalıştı. Yerine torunu Keykubâd geçti (1287-1290). Fakat kısa zamanda devletin askerî gücünü meydana getiren Kalaç Türkleri başbuğlarından Celâleddin Firûz'a intikal etti (Kalaç Hânedânı: 1290-1320).

Firûz Moğol akınlarını püskürttü (1291). Yeğeni Muhammed Kalaç'a Dakkan üzerine bir sefer yaptırdı. Bu ordu Deogir Devleti merkezine (bugün Allah-abâd) girmeğe muvaffak oldu (1295). Firûz'un yerine geçen Muhammed Kalaç (1296-1316) bütün Malva bölgesini, Raçputana'yı, Gücerat'ı zapt etti. “*Sultan-ı a'zâm*” diye anılıyordu. Ölümü üzerine çıkan karışıklıklar içinde Gıyâseddin Tuğluk iktidara geldi (Tuğluk Hânedânı: 1321-1413).

Asayişli sağlayan, teşkilâtı nizâma sokan, su kanalları açtıran Tuğluk, Bengal'e de tamamiyle hâkim oldu. Telingana'yi Delhi'ye bağladı. Başkent'in adını Sultan-pûr'a çevirdi. Oğlu Muhammed Tuğluk (1325-1351) bir aralık devlet merkezini güneydeki Deogir'e nakletti. Çok mağrur bir adamdı. Çin'i zapt etmeyi düşünüyordu. Huzursuzluk baş gösterdi. Bengal

devletten ayrıldı (1339). Firuz Tuğluk zamanı (1351-1388) bir nevi toparlanmakla geçti. Kuzeyde Timur hâkimiyeti dolayısıyla Hindistan'a Türk akını kesilmişti. Yerli kuvvetlere dayanmak gerekiyordu. Bu sebeple koyu bir din politikası tâkip eden Firûz'dan sonraki 10 yıl içinde (1397'ye kadar) Delhi tahtına 7 kişinin çıktığı görüldü. Vilâyetler istiklâllerini ilân ettiler. Nihayet Delhi'de idare Afganlı Seyyid âilesinin eline geçti (1414).

Kaynak (Source):

Tarihte Türk Devletleri, C.I, Ankara Üniversitesi, Ankara 1987, s. X + 422.

Tarihte Türk Devletleri, C. II, Ankara Üniversitesi, Ankara 1987, s. VI + (423-816) + 16 Harita.

Tarihte Türk-Hint İlişkileri Sempozyumu Bildirileri (31 Ekim-1 Kasım 2002), AKDITYK-TTK, Ankara 2006, s. X + 369.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN